

**INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI
OCH ARBETSVETENSKAP**

ALKOHOLENS PÅVERKAN PÅ FÄNGELSEPOPULATIONEN

En studie av EU:s medlemsstater 2008-2015

Kristian Lind Larsson

Examensarbete för Master i kriminologi, 30 hp
Handledare: Tomas Berglund
Termin/år: VT 2018

Abstract

Title: Alcohol and the sizes of prison populations

Author: Kristian Lind Larsson

Supervisor: Tomas Berglund

Examiner: Oskar Engdahl

Type of thesis: Analytical research paper

Date: 2020-01-14

Aims and objectives:

In this thesis I have chosen to take a closer look at the relationship between general habits of alcohol consumption in the EU:s member states and their respective sizes of prison populations. In short, this thesis compares each of the EU:s member states when it comes to pure alcohol in litres consumed per capita and also the number of individuals imprisoned per one hundred thousand inhabitants. The hypothesis is that a greater consumption of alcohol in a member state also will increase the corresponding prison population. This relationship is made possible through a hypothesis of alcohol exposure in the population, leading to a number of events that may lead to higher risk of criminal activity.

Method and data:

This thesis uses a mixed model regression analysis to explore the relationship between alcohol, unemployment, GNP, risk of poverty and GINI both on the national level and an aggregated comparative level. The method therefore consists of comparing data in member states but also comparing data between member states.

Results:

The analysis concludes that significant results are achieved between the number of prisoners in each EU member state and their general alcohol consumption habits. Significant results are also shown for GNP and unemployment. This is in line with this thesis types of inquiry and also supports previous criminological theories.

Key words:

Alcohol, prison, EU, European Union, alcohol policy, european prisons, crime, alcohol-related crime, prison populations

Innehållsförteckning

Introduktion	4
Tidigare forskning	6
Policyåtgärder	8
Kriminologiska förklaringar/alkoholens påverkan	10
Syfte	12
Data, operationalisering och metod	13
Fängelsepopulation	13
Alkohol	13
Alkohol per land (Medel)	13
Bruttonationalprodukt per land (Medel)	13
Arbetslöshet	14
Risk för fattigdom	14
Gini-index per land (Medel)	14
Analysmetod	15
Resultat	17
Slutsats och diskussion	21
Litteraturlista	23
Elektronisk referenslista	27

Introduktion

Alkoholen är en av de mest använda och förekommande substanserna i människans historia, vilket har resulterat i en väldigt speciell relation med Europas invånare och dess samhällen. Alkoholen har beskrivits som det sociala smörjmedlet, som ger oss mod och skyddar oss mot vardagens stress när vi går ut och träffar vänner på kvällar och helger, den så kallade samhällsventilen för frustration (Monahan & Lannutti, 2000). Den återfinns i alla delar av samhället och åtnjuter både status som vardagslyx men även som avslappning och naturlig del av den mänskliga sociala interaktionen. Alkohol har blivit så socialt accepterad att den kan återfinnas och köpas nästan överallt i hela västvärlden och speciellt i alla Europas delar. Många europeiska länder har blivit kända för sin starka anknytning till alkoholtillverkning (Tourismaker). WHO (2014) har uppskattat att över 13.5 gram ren alkohol konsumeras varje dag per person i världen, det är närmare 72 miljoner liter alkohol varje dag som vi dricker världen över. En stark indikator på hur viktig och central alkoholen är i samhället. Vid första anblick kan det tyckas att alkoholen är en av människans bästa vänner med tanke på hur mycket vi använder den, men denna starka relation har ofta kopplats samman med en mörkare baksida. Denna mörka sida av förhållande mellan människa och alkohol har främst handlat om alkoholens nära relation till förändrat mänskligt beteende. Alkoholens anknytning till människors benägenhet att begå brott är inte helt belagd men det går att se en signifikant sammanflätning mellan alkohol och våldsrelaterade brott. I Sverige har det kartlagts att cirka 60 % av alla rapporterade våldsbrott i landet har en koppling till alkohol (BRÅ, 2015).

Brottslighet är en väldigt intressant aspekt att tala om när det gäller alkoholens påverkan på det mänskliga psyket. I de fall alkohol kan få människor att begå diverse brott, kommer vi även naturligt in på hur vi vanligen hanterar de individer som begår dessa brott. Frihetsberövande är ett stort inslag för hur det moderna samhället väljer att hantera de individer som begår brott. Det hela bygger på argumentet att de individer som begår felaktigheter bör stå till svars för sina handlingar och även fungera som avskräckande exempel för att förhindra framtida onödiga övertramp av andra mindre motiverade individer som inte vill råka ut för samma öde. Det verkar vara en logisk tanke för en lösning på problemet men samtidigt öppnar det upp för frågan vad det är som leder till att människor begår brott, varför en människa hamnar i fängelse och vilka eventuella möjligheter som finns för att förhindra att brott begås från första början.

Vad gör vi då om alkoholen är en av dessa anledningar? Om konsumtion av alkohol ökar risken för att människor i ett samhälle begår brott och hamnar i fängelse på grund av det, hur stort kan då detta samband vara samt hur kan vi bättre förstå hur det påverkar våra fängelsesystem. Det bör ses som en intressant tanke att exponeringen för alkohol i samhället kan vara en möjlig indikator för fängelsesystemens omfattning och därmed även omkostnad för samhället. Detta tar oss till frågeställningen om huruvida alkoholkonsumtionen verkligen påverkar antalet individer som hamnar i fängelse. Vi kan då tala om en form av exponeringseffekt för alkoholen. Exponering innebär att ju mer alkohol som finns tillgängligt och konsumeras, desto fler bör även de alkoholrelaterade brotten bli. Likväl bör det även betyda att en minskning av exponeringen bör leda till en minskning av brotten och även en lägre andel individer som frihetsberövas i ett samhälle till följd av alkoholrelaterade brott. Grundtanken är att exponering för alkohol leder till att en högre frekvens av olämpliga situationer uppstår, där de olämpliga situationerna även kan

öka risken för att brott begås. En större exponering är alltså lika med en större risk för att begå eller hamna i en brottslig situation, oavsett om det handlar om våld, olycka eller annat.

Min bakgrund som Europa/statsvetare har lett till ett stort intresse av hur EU fungerar, både politiskt men även särskilt vilka skillnader som finns i de olika europeiska samhällena när vi tittar närmare på medlemsländerna. EU kan beskrivas som en kollektiv vilja att skapa en gemensam syn på fred, policy och identitet för den europeiska regionen (Guibernau, 2011). Att skapa en gemensam syn på alkoholpolitik eller att åstadkomma en förändring i hur medlemsländernas invånare ser på alkohol rent generellt som substans kan dock visa sig vara mycket svårt när medlemsländerna har vida skild syn på alkohol. Jämför bara den nordiska alkoholmodellen med stordrickande på helgerna med den kontinentala alkoholmodellen med vinflaskor på många bord flertalet gånger i veckan (Grigg, 2004). Vi kan inte ens enas om hur, var och när alkohol bör drickas så det faktum att skapa en gemensam policy eller allmän syn kring densamma kan ses som problematiskt. Vi dricker inte samma saker och ser vi till historien så blir det extra tydligt när Europa kan delas in i tre historiska regioner; öl, vin och vodka där vi har respektive region som södra, centrala och norra/östra europa som indelning för alkoholpreferens (Ibid). Dagens Europa får inte lika tydliga gränsdragningar när det gäller alkoholpreferens, men det ger likväl en fingervisning om de olika alkoholkulturernas utveckling. Robles et al (2013) belyste problematiken tydligt med sin studie i fragmenteringen av alkoholrelaterad forskning i Europa. De få studier som genomförts kommer främst från Storbritannien, Sverige och Nederländerna. Hela området domineras dock främst av studier från USA, med en frekvens av mer än 50 % (ibid).

Är alkoholen verkligen ett så stort problem i EU och påverkar det överhuvudtaget Europas fängelsepopulationer? Om så är fallet finns det ett sätt att utröna ifall alkoholen leder till fler individer som fängslas i Europa? Låt oss ta reda på detta genom att jämföra de europeiska medlemsländernas alkoholvanor samt storleken på deras fängelsepopulationer. Ett möjligt positivt samband mellan alkohol och fängelsepopulationerna behöver givetvis inte innebära att alkoholen skall ses som den självklara och enda förklaringsfaktorn. Det är likväl viktigt att identifiera möjliga konkurrerande orsaker till att fängelsepopulationers storlek kan variera från medlemsstat till medlemsstat. I denna undersökning kommer jag även lägga vikt på att försöka se andra underliggande orsaker till att alkohol och brottstyper som ger fängelsestraff kan hänga ihop.

Tidigare forskning

Mycket tidigare forskning finns tillgängligt från Storbritannien och USA, detta till följd av att dessa länder till stor del har varit först med att börja undersöka och utveckla det samhällsvetenskapliga området kriminologi. När det kommer till att studera fängelsepopulationer är det väldigt vanligt att undersöka ett specifikt fängelse eller mindre begränsat område av ett fåtal fängelser och deras specifika interner. Det innebär ofta att forskningen bedrivs enbart på ett utvalt eller ett par utvalda platser och saknar målet att göra generella bedömningar om alla fängelser och hur storleken påverkas av externa faktorer som exempelvis alkohol och exponeringsgrad. Ett bra exempel från USA är studier i substansberoende bland interner. Prevalensen av alkoholanvändning och även beroende har tidigare diskuterats av bland andra Andrews et al (2011), vars sammanfattade studie har visat vilket omfattande problem det är framförallt för de amerikanska fängelsystemen med både alkohol och drogberoende. Fazel et al (2006, s.187) skrev redan 2006 att uppemot 25 procent av den manliga fängelsepopulationen i USA har ett pågående alkoholberoende.

Narkauskaite och Juozulynas (2005) har belyst problematiken i Litauen där drogmisbruk gravt påverkar arbetsbelastningen på de redan överfulla fängelseanstalterna. Anglin et al (2009) betonar vikten av att ha program för att motverka återfall både i substansberoende brottslighet och återfall i kriminalitet överlag, dock saknas det funderingar över vad som kan göras innan brott begås första gången samt hur många av de som sitter fängslade i exempelvis kvinnoanstalter och ungdomsanstalter som varit påverkade när brottet begåtts. Alkohol kan alltså vara en substantiell problematik i åtminstone amerikanska fängelser men så verkar även vara fallet i Europa med exempel som England (Duke 2009) där ca 2 % av befolkningen har ansett sig varit utsatta för brott där förövaren varit påverkad av alkohol, brotten inkluderar främst våld, stöld och inbrott. Även i Norge har problematik uppstått, Ödegårds undersökning byggde på självrapportering från norska fängelseinterner, där 9 % av de manliga internerna svarade att de drack alkohol dagligen innan de hamnade i fängelse, en cirka fyra gånger högre siffra jämfört med resten av befolkningen i Norge (2008, s.175).

Alkoholen har onekligen en koppling till vissa typer av brott hos fängelsepopulationerna. Om alkohol inte är ett så ovanligt inslag i fängelsepopulationerna så är det även lämpligt att fråga sig hur vanligt alkohol har varit genom internernas kriminella banor samt om det har varit ett inslag i de brott som har lett till deras fängslanden. Flatley et al (2010, s. 60) genomförde en frågeundersökning 2009/2010 av alla våldsbrott där även offer fick uppskatta huruvida de upplevt närvaro av alkohol hos förövaren. Det visade sig att över hälften av alla våldsbrott i England tros vara alkoholrelaterade samt att problematiken kostar staten över 7,9 miljarder pund varje år enligt (Bowes et al, 2012, s. 334). Ändå konstateras det att alkoholpolitiken är ytterst sparsam i sina interventioner. Vikten bör ligga på att motverka alkoholens roll i våldsrelaterade brott och därmed i många fall kunna undvika brotten helt och hållet.

Alkoholen ses som en avgörande faktor när det kommer till påverkan på individens agerande och självkontroll, speciellt för att kontrollera känslor som kopplas till aggressivitet (Ibid, s. 334). Liknande konstaterande har gjorts av bland andra Lenke och Hofer (2009, s.15) som samtidigt betonade att det saknas empiriskt stöd för att alkoholen i sig leder till aggressivitet och därefter

våldsamt beteende. Däremot har annan forskning visat på alkoholens förmåga att frammana redan underliggande tendenser till exempelvis aggressivitet (Norström & Pape, 2010, s. 1584) vilket förklaras genom att alkoholen minskar återhållsamhet och påverkar konsekvenstänkandet. Förmågan att kunna hantera frustration blir kraftigt nedsatt vid intag av alkohol och till följd av detta så kan det även leda till otålighet, ilska och slutligen aggressivt beteende (Giancola & Corman, 2007, ss. 652–653). Det hela summeras i antagandet att alkoholen påverkar individers förmåga att hantera och hålla tillbaka känslor, vilket i potentiellt laddade situationer leder till att missförstånd uppstår. En tillsynes oskyldig situation kan eskalera till våldsamt beteende när alkoholpåverkade individer inte kan avläsa en situation korrekt och hot bedöms som betydligt kraftigare än vad de egentligen är (Heinz et al, 2016, s. 21). Slående exempel kommer från svensk forskning där alla mord i norra delen av landet studerades. Lindqvist kom fram till att av de 71 fallen med 63 förövare under åren 1970-1981 så hade ca 44 % av fallen alkohol inblandat både hos förövare och offer, vidare visade det sig också att över 30 % av förövarna var alkoholberoende (1986, s. 22).

Policyåtgärder

Behovet av skapandet av en pan-europeisk alkoholpolicy har tagits upp av exempelvis Room (2011). Han beskriver hur de skiftande nationella strategierna kring alkohol skapar institutionella problem för EUs styrande organ. Room ger en kort och koncis förklaring med exempel som England med Thatchers starka kritik till de sociala vetenskaperna, Norden med sin historia i stark alkoholkontroll och reformationer i form av systembolag, Nederländernas starka involvering i sina medborgares hälsa (Ibid) med omfattande stöd till alkohol- och drogberoende individer. Det hela ger en bild av stor spretighet och underbygger vidare antagandet att de europeiska medlemsstaternas syn på alkohol skiljer sig vida och att detta även haft en stor påverkan på den forskning som genomförts. Room skriver i sin summering att förklaringen till icke-existerande studier från andra europeiska länder även kan bero på stark lobbyism från stora alkoholtillverkare och att liknande studier inte fått rum samt att resurser skiftats till andra områden och att alkoholen därmed fått en skyddad status. Det hela handlar om ett avvägande mellan att acceptera de samhällliga och sociala kostnaderna av alkoholen i form av främst hälsoskadliga effekter, eller att förbjuda och kraftigt reglera samtidigt som Europas medlemsstater skulle ställas inför de problem som kommer med en svart marknad och andra former av kriminalitet till följd av förbud (Caulkins & Kleiman, 2011, s. 14).

Vikten av god policy verkar även kunna påverka alkoholens roll i samhället samt bidra med att minimera påverkan den har på brottslig aktivitet/beteende (De Vocht et al, 2017). Striktare policy medförde en minskande effekt på brottsstatistiken och även antalet individer som togs in på sjukhus för akuta ärenden i de områden i England där alkoholpolicyn stramats åt, främst i form av hårdare krav på serveringstillstånd som licensierats av kommunerna (Ibid). Att få en spridning på dessa policier är dock svårare och i Storbritanniens fall verkar alkoholpolicy mer fungera som en spridningsprocess med hybridanpassningar (Gavens et al, 2017). I korthet innebär dessa hybridanpassningar att reformer oftast inte implementeras likadant i alla kommuner/områden och att det därmed är svårt att få igenom en tydlig implementering och därmed även svårt att få fram önskade effekter och de tänkta resultaten. Ytterligare hinder verkar rimligen finnas för spridning av policy till hela EU.

Eftersom studier i alkohol inte är det vanligaste inslaget i Europeisk forskning så medför det även att det inte genomförts så många studier som fokuserat på en mer övergripande nivå för att jämföra stater eller olika länder. Vidare är det så att utan ett bra forskningsunderlag kan det visa sig svårt att genomföra politisk förändring i Europa. Politiska beslut kan i mångt och mycket sägas grundas på resoluta och effektiva beslut (Tubex, 1995, s. 32). Det innebär i praktiken att det blir svårt att förändra alkoholpolicys utan medborgares stöd, vilket kan bli problematiskt att få även om vetenskap finns som visar de negativa effekterna. Det skall heller inte förglömmas vikten och viljan inom politiken att kunna genomföra förändringar som skickar starka budskap, givetvis med motivationen att den genomförda politiken är nödvändig och obestridligt positiv för samhället och medborgarna (Tham, 2014). Politiska beslut har bättre genomslagskraft när de behandlar specifika problem som exempelvis rattfylleri eller grov misshandel. Generella påbud kan tolkas som spretiga och allt för generella för att få omfattande stöd. Att påverka alkoholens spridning och omfattning i de europeiska medlemsländerna kan därmed bli komplicerat.

Vidare i den europeiska kontexten har det påvisats en icke-existens från EU:s sida av att nämna åtgärder för att reglera alkohol, både med avseende på tillgänglighet och pris. Gordon och Anderson (2011, ss. 64-65) uppmärksammade problematiken efter en genomgående dokumentanalys av EU:s samlade strategi för alkoholproblematik inom europeiska unionen. Trögheten inom området verkar vara betydande, iallafall när det gäller att påverka alkoholtillgänglighet samt prissättning.

“The Communication on an EU Strategy to support Member States in reducing alcohol-related harm acknowledges the science in terms of recognizing the importance of alcohol as a health and social determinant in Europe, but does not propose actions which address adequately the size of the problem which it describes.”
(*ibid*, s. 65)

Försiktigheten som kan utläsas i EU:s strategi tillskrivs till mångt och mycket av ekonomiska faktorer samt industrins deltagande i policyprocessen (*ibid*, s. 62). I citatet ovan ser vi resultatet av den problematiken när problem erkänns men få effektiva förslag för att minska alkoholens prevalens i samhället genomförs eller föreslås.

Ser vi på andra länder och studier som berör alkoholpolicy och framförallt implementering av lagar ser vi även här tvetydiga inslag. Huckle et al (2018) jämförde i sin studie hur länder med hög inkomst kontra låg inkomst hanterade och reglerade alkoholpolicy. Länder som Storbritannien, Nya Zeeland och Sydafrika jämfördes. Rika länder visade sig ha en bättre implementering av policy i lagtext men efterlevnaden i sociala kretsar samt i den straffrättsliga sfären verkar inte ha påverkats nog för att göra begränsningar i tillgänglighet och prissättning (*ibid*, s. 24). I efterföljande citat (se nedan) så får vi ytterligare stöd för att alkoholpolicy även om den förändras inte har så stor inverkan på alkoholvanor.

“What we learn from this review is that alcohol tax and price changes are likely to have selective effects on drinking and drinking patterns, rather than broad population-level effects.” Nelson & McNall (2017, s. 431)

I studien från 2017 av Nelson och McNall sammanställdes data från flera rapporter och undersökningar som genomförts inom området för alkoholvanor och alkoholpolicyns effekt på konsumtionen av alkohol. Flertalet länder fanns med i underlaget men för oss är Sverige, Danmark och Finland av stort intresse. Slutsatsen blev att det saknas ett tydligt svar på frågeställningen. Som citatet ovan beskriver så kan det sammanfattas att alkoholpolicy som påverkar skatt och prissättning har begränsad effekt på alkoholkonsumtionen samt att det inte går att säga att alkoholpolicy har en generell effekt på alkoholvanor och befolkningspopulationer i de undersökta länderna.

Kriminologiska förklaringar/alkoholens påverkan

Kriminologin som forskningsfält har studerat alkoholens koppling till olika brottsliga beteenden på flertalet olika sätt. Områden som har inslag av så kallat "off-premise", alkohol som tas med efter köp medverkar till att höja antalet brott som begås i samma område (Costanza et al, 2001). I liknande studier har även Toomey et al (2012) kopplat samman den geografiska koncentrationen av barer med en ökning av anmälda brott. Fenomenet beskrivs som följande: ökar koncentrationen av barer med 20 % i ett område så kommer brottsligheten i samma område öka med 4 %. Kopplingen mellan alkohol och brottslighet har tidigare redovisats i flertalet studier om riskbedömning och även alkoholens fysiska påverkan på den mänskliga kroppen. Tillsammans med detta tillkommer teorier för hur brottsliga handlingar uppstår och motiveras hos en förövare. Dull och Giacomassi uppmärksammade i sin tidiga studie att alkohol verkar ha en koppling till brottslighet, men främst i relation till socioekonomiska faktorer (1987, s. 321). Alkoholens effekt kan då förklaras med Social strain theory (hädanefter kallat Social påfrestningsteori), där det fungerar som en form av ångestdämpare, eller som ett sätt att hantera genomförandet av brottslig aktivitet, den måste inte vara en utlösare. Gilson beskriver det som en avtrubbande effekt, både emotionellt och fysiskt (2014). Social påfrestning skulle medföra att individer utanför samhället med låg socioekonomisk status till följd av detta upplever en uteslutning från resten av samhället och tvingas att ta till drastiska åtgärder för att leva upp till samhällets standarder. Speciellt när de inte längre får tillgång till de institutioner som krävs för att kunna passa in (Featherstone, 2003, s.472). Det kan indirekt kallas ett resultat av att individer upplever att de inte kan uppnå jämlikhet med resterande individer i samhället.

Samma effekt gäller även former av institutionell orättvisa eller systematisk diskriminering, där medborgare inte har samma rättigheter eller tillgång till viktiga samhällsfunktioner. Exponeringsgrad av alkohol bör rimligen påverka benägenheten att agera ut på grund av orättvisor. Det kanske inte i lika stor grad handlar om enbart orättvisorna men även hur individer är kapabla att hantera dessa orättvisor. Wilkinson och Pickett (2011, ss. 129-135) förklarar det genom att ojämlika samhällen till viss grad skapar våldsamma situationer. Individer utanför samhället kan utsättas för stor social press för att nå upp till gällande normer. Att skydda sin identitet kan då bli extremt viktigt och våld kan ses som en av de få tillgängliga lösningarna på problemet för att säkerställa eller skydda den personliga integriteten.

Alkoholen kan även vara ett sätt att hantera skuld känslor (Pernanen, 1997, s. 708), men samtidigt påpekar Pernanen att alkoholen inte har tillräckligt stor empirisk grund för att ses som en "activator" av brottsligt beteende, snarare en "facilitator". Med facilitator avses det faktum att alkoholen möjliggör och underlättar för redan underliggande aggressivitet eller andra beteenden att träda fram vid intag av alkohol. Alkoholkonsumtion leder automatiskt inte till brottslighet, individuella faktorer är således av stor vikt. Omgivningen samt var eller hur man dricker alkohol har även visat sig vara viktigt (Pridemore, 2010). Det får inslag av vad forskningen skulle kalla situationella aspekter (Wikström, 2011). Hirtenlehner et al. presenterade en studie av Wikströms SAT (Situationell handlingsteori) och fann stöd för att den på ett sätt förklarar motiveringar bakom brott (2018, ss. 103-104). Brotts beskrivs som endast en tänkbar handling om det redan övervägts som ett möjligt alternativ för möjliga handlingar i den rationella tankeprocessen när förövaren funderat över sina val (2018, s. 95). Det går lite emot den mer traditionella teorin om

självkontroll, där brott i stora drag beskrivs som en handling som vi människor helt enkelt inte kan stoppa oss själva från att begå. Vi är beroende av vår egen nivå av självkontroll, våra impulser samt förmågan att avstyra dem är avgörande för huruvida vi begår brott eller ej (Gottfredson & Hirschi, 1990, s.90). I detta fall skulle alkoholens påverkan på återhållsamhet och självkontroll få intressanta effekter på brottslig aktivitet.

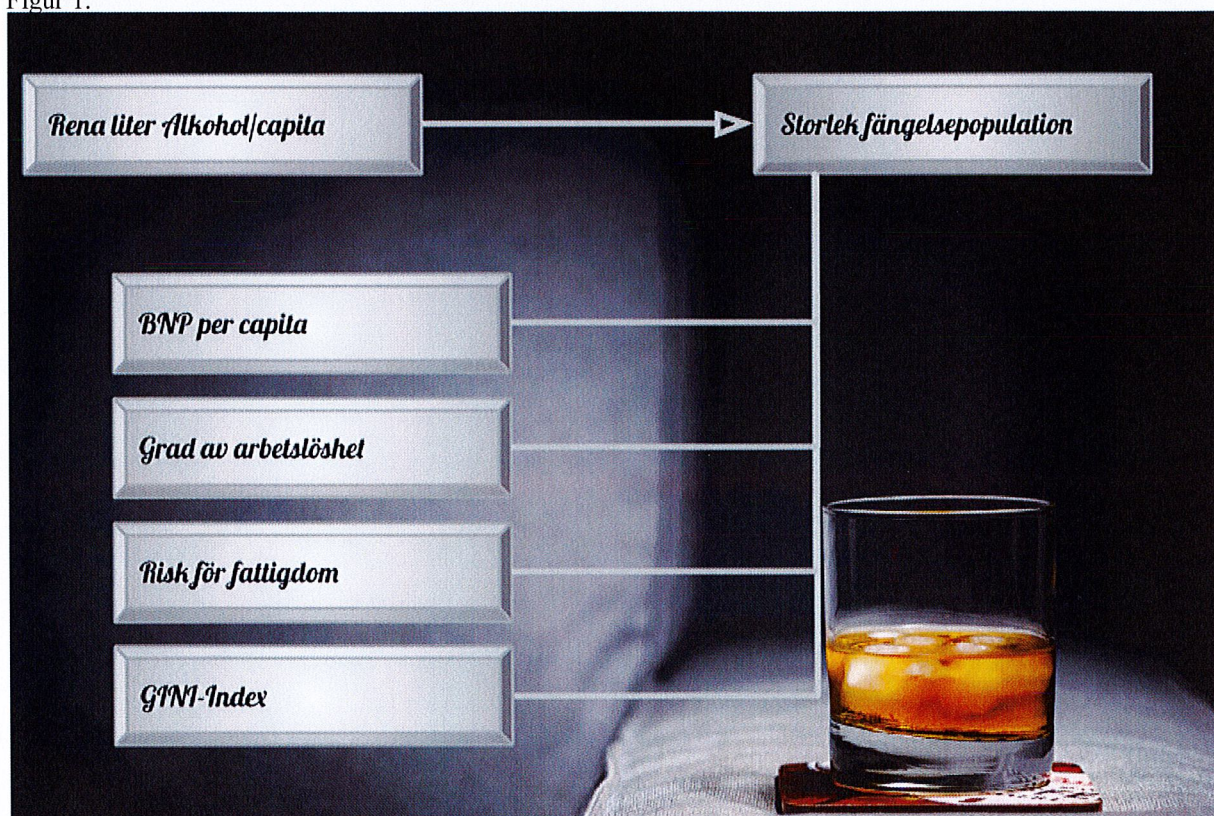
I kontrast har även kriminologin talat om det rationella valet för de brott som begås. Rational Choice theory (RAT, hädanefter kallad Rationell valhandlingsteori) innebär i princip att alla människor är rationella varelser och våra beslut fattas med hjälp av en liknande beslutsprocess. Fördelar vägs mot nackdelar och risk att åka fast. Är risken värd vinsten så kan människor göra ett så kallat rationellt val att bryta mot lagen (Cornish & Clarke, 1987, s. 939). Alkoholen kan då även få en viktig roll i detta sammanhang. Om brott beskrivs som ett rationellt och aktivt val, så betyder det inte automatiskt att förövaren mår bra av brottet. Alkoholen kan både ge mod och dämpa ångest över det begångna brottet (Gilson, 2014). Alkoholens påverkan på riskbedömning för det mänskliga psyket blir även av stor vikt när ett "rationellt" beslut tas. Alkoholen kan påverka bedömning av vad som är lagligt eller snarare vad som är moraliskt rätt men även minimera den upplevda risken för att åka fast för brottet (Khemiri et al, 2012, ss. 3-5).

I en europeisk kontext, vilket detta arbete handlar om, så är det även viktigt att lyfta den varierande relationen som finns till alkohol i de olika medlemsländerna i EU. Forskningen har främst identifierat två olika inriktningar när det gäller dryckesvanor. Tryggvesson ställde frågan om det nordiska helgdrickandet i Sverige började förändras till en hybrid med ökat vardagsdrickande likt det kontinentala Europa (2013, s. 253). Hur det påverkar brottsstatistiken är däremot inte klarlagt och därmed blir det intressant att belägga sambandet mellan alkohol och fängelsepopulationernas storlek. Tryggvesson konstaterade även att antalet alkoholrelaterade olyckor verkade vara oberoende av volymen alkohol som konsumeras vid varje tillfälle och snarare ett resultat av intensiteten av antalet dryckestillfällen (Ibid). Det ger stöd till hypotesen om exponering för alkohol samt hur den skapar en ökad frekvens av riskfyllda situationer som kan leda till brott. Tanken är enkel, dricker en person mycket alkohol så innebär det inte nödvändigtvis att något brottsligt kommer att ske. Föreställer vi oss istället ett rum med hundra personer som dricker alkohol så ökar antalet tillfällen där missförstånd kan uppstå markant och därmed så ökar även risken för att exempelvis ett slagsmål bryter ut eller att flera individer hetsar varandra till olagligt beteende till följd av nedsatt omdöme och riskbedömning. Genomför vi samma procedur varje dag, varje vecka så kan vi snabbt förstå hur alkoholen kan kopplas till en ökad risk för brott.

Syfte

Syftet med denna uppsats är att skapa kunskap om relationen mellan de europeiska medlemsstaternas alkoholkonsumtion och antalet individer som sitter i fängelse. Tanken är att få en djupare förståelse för hur alkohol påverkar vårt europeiska samhälle samt hur den interagerar med oss på ett kulturellt och individuellt plan. Hypotesen är att alkohol kan påverka på fler sätt än vi tror och ha mer långtgående effekter inte bara på medborgarna men även på våra fängelsepopulationer. Sambandet kommer att undersökas genom att jämföra alkoholkonsumtionen per capita i varje av EU:s medlemsländer med antalet personer som sitter i fängelse i varje medlemsland. Jag har valt fyra kontrollvariabler som är följande: BNP per capita, Grad av arbetslöshet, Risk för fattigdom samt GINI-index. Dessa har valts ut på grund av deras teoretiska samverkan med alkohol och de aktuella kriminologiska teorierna för hur brottslighet uppstår. BNP representerar samhällets förutsättningar för att minska social påfrestning, Arbetslöshet och Risk för fattigdom kontrollerar för situationer som skapar en högre nivå av desperation för invånare. GINI tas med i beräkningen för att eventuellt kontrollerar för ytterligare social påfrestning i hur inkomst fördelas i samhället.

Figur 1.

Data, operationalisering och metod

För att undersöka mina frågeställningar ovan har jag valt att skapa en databas bestående av EU:s 28 medlemsländer. De 28 medlemsländerna observeras under åren 2008-2015, där det i perioden avser att varje observation består av medeltalen under ett års tid med avseende på de variabler som jag beskriver närmare nedan. Det här betyder att jag har som mest 8 st observationer per land. Databasen kommer att analyseras med hjälp av en så kallad "blandad modell" (Mixed Model), vilken dels bestämmer effekten av förändringar i de oberoende variablerna inom varje medlemsstat men även mellan observationstillfällena (sett över tid). Jag tar även hänsyn till medelskillnaden av variablerna mellan länderna under hela tidsperioden. Nedan beskriver jag mer utförligt de variabler som används i analysen (Se Figur 1 ovan).

Fängelsepopulation: Storleken på varje EU-medlemsstats fängelsepopulation har i min modell använts som beroende variabel. Anledningen till detta är att få en klar och enkel mätning för hur alkohol kan tänkas vara en av förklaringsfaktorerna till en del av de brott som leder till fängelse. Datamaterialet har även här inhämtats från EUROSTAT och mäts kontinuerligt i EU:s 28 medlemsstater sedan ett antal år tillbaka. I mitt dataset har jag valt att ta ut data som mäter andelen personer som sitter i fängelse per hundra tusen invånare i varje medlemsstat. Detta är för att få jämförbara reella tal och kunna undvika procent tal. Det medför även en fördel i att alla medlemsstater på detta sätt får tal som är jämförbara med varandra samtidigt som vi kontrollerar för populationsskillnaden i varje medlemsstat.

Alkohol: Variabeln mäter hur mycket alkohol som konsumeras i ett land per år och utgör den centrala oberoende variabeln i analysen. Alkoholkonsumtionen operationaliseras genom att ta fram data för den generella alkoholkonsumtionen i rena liter alkohol per capita. Det innebär att vi får fram en jämförbar siffra av konsumtion per invånare i varje EU-medlemsstat och kan jämföra med andra medlemsstater i unionen. Det tar även bort eventuella skillnader i typ av alkohol som konsumeras. Den totala konsumtionen i rena liter alkohol särskiljer alltså varken på öl, vin eller starksprit när det gäller fördelning av intagande av varje dryck i de enskilda medlemsstaterna. Datamaterialet har inhämtats från EU:s egna statistiska databas, EUROSTAT.

Alkohol per land (Medel): Likt alkohol mäter denna variabel alkohol i rena liter per capita och medlemsland. Variabeln är däremot olik i den bemärkelse att den är ett medeltal i rena liter alkohol per capita under hela undersökningsperioden. Vi ser alltså ett lands medelintag av alkohol och därmed ser jag variabeln som ett grovt mått på generella alkoholtrender i varje medlemsland.

Bruttonationalprodukt per land (Medel): BNP används i modellen som en kontrollvariabel. Den mäts i antal euro per capita för att likt fängelsepopulationen ge en siffra som är direkt jämförbar med andra medlemsstater i EU. Tanken är att BNP ger en indikation på vilken nivå av förmögenhet ett land har och detta antas ha externa effekter på sociala institutioner och möjligheter för en stat att påverka sociala orättvisor och klyftor. Antalet individer som kan tänkas tvingas in i brottslighet bör rimligen minska enligt teorin om staten har bättre förmåga att kunna gå in och förbättra livssituationer och kvalitet. Data har inhämtats från EUROSTAT och mäts i

Euro per invånare. I min modell har jag valt att jämföra länders generella medeltal av BNP sett över alla årtalen som undersöks.

Arbetslöshet: Den andra kontrollvariabeln har tagits med för att se hur mycket ekonomiska förutsättningar kan tänkas påverka antalet individer som sitter i fängelse. Sämre förutsättningar leder till ett antal individer som tvingas ta till okonventionella metoder för att försörja sig själva och sin familj. Arbete är även viktigt för tillhörighet både med andra människor och samhället i stort. En viktig faktor är upplevd stress, ångest och frustration vilket kan öka exponeringen för alkohol och därmed även risken att begå brott. Arbetslösheten mäts som total arbetslöshet i procent av den arbetsföra styrkan (16-74 år).

Risk för fattigdom: Den tredje kontrollvariabeln har lite liknande inriktning som arbetslöshet. Den är med för att mäta hur stor del av befolkningen som faktiskt kan tänkas leva under sämre ekonomiska förhållanden. Koppling ligger i teori för socialt utanförskap i samhällets normer men även för att se hur fattigdom kan påverka fängelsepopulationerna. Tanken är att kunna utesluta den naturliga variation som kan finnas i fängelsepopulationernas storlek på grund av fattigdom. Det bör rimligen främst handla om grövre stöld, inbrott och olika typer av förskingring och bedrägeri som kan leda till fängelse. Data är även här hämtad från EUROSTAT. Variabeln mäts i antalet invånare som har en lön lägre än 50 % av medelinkomsten i landet. Variabeln mäter också enbart mellan åldrarna 16-64, vilket även kan ses som den del av befolkningen som är mest sannolika att vara i arbete men som även utgör de vanligaste åldersspannet i fängelsepopulationerna. Bakgrunden till variabeln fattigdom grundas i tanken att ojämlika samhällen leder till mer våld som i slutändan leder till större fängelsepopulationer (Wilkinson & Pickett, 2009).

Gini-index per land (Medel): Jag har även valt att ta med Gini-koefficienten för varje medlemsstat. Den är en av de vanligaste måtten på jämlikhet i ett land och baseras på inkomstfördelning bland invånarna. Gini koefficienten mäts i skala från 0-1 där 0 innebär att alla värden är samma (allas inkomst är lika stor) och där 1 innebär i teorin att en person har all inkomst i en grupp. I datamaterialet presenteras koefficienten som ett procenttal (ex: 0.5 motsvarar ett procenttal på 50 %). I analysen har jag valt att jämföra medeltalet av GINI för varje land under hela undersökningsperioden.

Validitet och reliabilitet

När det kommer till reliabiliteten och även validiteten i detta arbete så har jag några viktiga punkter att lyfta för att klargöra relevansen och möjligheten att bygga vidare på modellen. Antalet fall som studeras i denna databas och analytiska modell är begränsat till de 28 medlemsstaterna i EU. Med tanke på forskningen som presenterat alkoholens koppling till flertalet brottstyper så förväntar jag mig en relativt stark korrelation och tror att den kommer vara tillräckligt för att se en signifikant effekt även på de relativt få observationerna (28 medlemsstaterna). Slutsatserna från materialet kanske inte kan bli lika säkert som med större datamaterial i andra studier men jag är övertygad om att vi minst skall kunna identifiera mönster och trender i materialet, eller givetvis även den möjliga bristen av mönster och samband för min hypotes.

Reliabiliteten ser jag inga uppenbara problem med. Källorna kommer ifrån så bra material som möjligt. Även om det kan sägas att inget datamaterial är felfritt och att mörkertal finns, så måste jag ändå se det som en fördel att jag använt främst samma databas EUROSTAT. Vi kanske inte får fram ett entydigt svar och enhetlig sanning av datamaterialet, men även här är vi tvingade i den akademiska världen att arbeta med vad vi har. Likväl bör vi även från ett datamaterial som detta kunna se generella samband och trender. Effekten och sambandet kan vara större eller mindre men likväl ser vi vilket håll det lutar åt. Vidare är materialet vida tillgängligt och det borde inte vara några större problem att återskapa min analys för andra inom området i de fall det skulle råda tvekan.

Analysmetod

Mixed model är en flexibel statistisk metod som är speciellt lämpad att analysera komplexa dataset, likt vår databas, där land analyseras över tid. Med hjälp av analysmetoden kan vi både studera betydelsen av förändringar inom land (t.ex. ökande eller minskande alkoholkonsumtion) för den beroende variabeln, samtidigt som metoden även studerar skillnader mellan länder vad gäller fängelsepopulationerna. Metoden visar även hur dessa skillnader samvarierar med de oberoende variablerna, exempelvis nivån på alkoholkonsumtion. Då vi har en hierarkisk struktur i datamaterialet (vi gör återkommande datainsamlingar under flera år samt att datamaterialet är geografiskt bundet till länder) så kommer vi att få så kallad Nesting i vårt datamaterial (Field, 2009, ss. 726-727). Nesting utgör ett problem för att grupper som undersöks kan påverkas av högre stående hierarkiska strukturer (Ibid). Vi kan alltså inte anta att olika observationstillfällen är oberoende av varandra när vi skapar aggregerad data, vi använder medeltal för variabler på en högre analysnivå som förklaringsvariabel vilket är sedvanligt inom analys med flera nivåer (Hox, 2002, ss. 1-5). Med hjälp av denna insikt så kan vi försöka att kompensera för detta genom att ta med "medelvärdesvariabler" för hela undersökningsperioden för varje medlemsland, vi kan då få en baslinje för "kultur/trend" för varje medlemsland och tydliggöra intern korrelation (ibid s. 6). Vi försöker undvika att vår data överdrivs eller underskattas genom att använda medelvärden som sedan avaggregeras tillbaka till individnivå (medlemsländer), det kallas att centrera gruppens medelvärden (Centering Group Mean) och är centralt för multilevel-analys (Ibid, s. 7).

Intern korrelation är viktigt att vara medveten om då det medför att residuals i analysen kommer att korrelera med varandra (Field, 2009, s. 728). Fördelen med denna metod är att vi både kan tillåtas att sakna data (ha luckor i materialet) då själva strukturen i analysen redan förutsätter att det finns luckor på olika nivåer, det medför att vi tillåts ha variation i regressionskurvorna (ibid s. 729). Jag väljer dessutom att ha med random effects i modellen för att anta att det finns variation utanför mitt insamlade dataset som kan påverka sambanden. Vi förutsätter att vi enbart har ett urval av parametrar och variabler (ibid, s. 732). Random intercepts antas vara jämnt fördelade över den generella modellen och vi måste även komma ihåg att det är svårt att ställa upp generella regler för den här typen av analys då det kan vara så otroligt många faktorer som samspelar när vi flyttar upp aggregerad data på högre nivåer (ibid, ss. 739-740).

Analysen består av två delar: Fixed effects och Random effects. De fixerade effekterna korrelerar förändringar inom land mellan de oberoende och den beroende variabeln. Varje land har ett eget intercept, dvs där sambandet skär Y-axeln vid en egen unik plats. Därigenom kontrolleras för varje icke-mätt egenskap hos land som kan antas vara konstant över tid i varje enskilt medlemsland. Vi kan exempelvis anta att statskicket i varje medlemsland är fast under undersökningsperioden då det inte varit exempelvis en statskupp eller byte av statskick rent generellt i något av de undersökta medlemsländerna. Vad gäller alkoholkonsumtion har jag även låtit lutningskoefficienten kunna variera mellan länder (dvs. effektens storlek av förändringar i alkoholkonsumtion på fängelsepopulation). Härigenom får vi fram en medeleffekt i det totala urvalet av 28 länder.

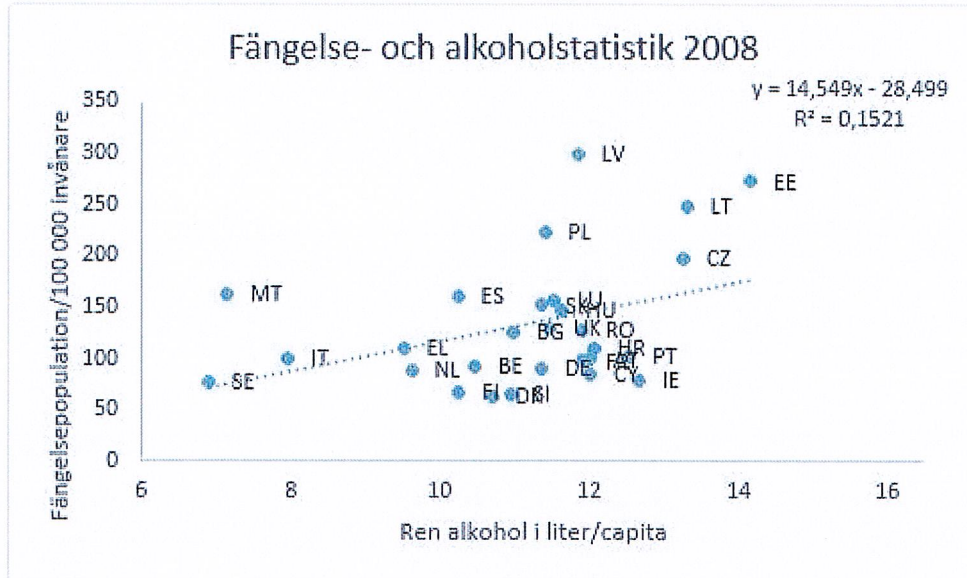
De s.k. slumpmässiga effekterna (random effects), fokuserar istället på skillnader mellan länderna. I princip kan vi säga att det urskiljs ett medelvärde för respektive land och per variabel, som sedan utgör oberoende från de beroende variablerna i regressionen. Skillnaderna över tid hamnar därigenom inte i fokus, däremot gör skillnaderna mellan länderna det istället. Till exempel kan vi tänka oss att alkoholkulturerna skiljer sig avsevärt mellan länderna och att detta kan ha ett samband med fängelsepopulationens storlek. I fixed effects analysen kommer sådana skillnader inte att framgå eftersom den endast fokuserar på förändringar i värden inom land. Random effect-analysen visar då istället dessa skillnader.

Både fixed och random effects estimeras i samma regression, där jag använt SPSS som analysverktyg. I denna analys kan inte observationerna inom land antas vara oberoende (vilket är ett grundläggande antagande för regressionsanalys) – observationerna inom land korrelerar med största säkerhet över tid, t.ex. är inte alkoholkonsumtionen i ett land helt slumpmässigt relaterad till alkoholkonsumtionen det föregående året. För att hantera detta har, för det första, en autoregressiv modell används (AR1). Modellen kompenserar standardfelen för beroende mellan år och inom land. För det andra används robusta standardfel eftersom observationerna är klustrade inom land.

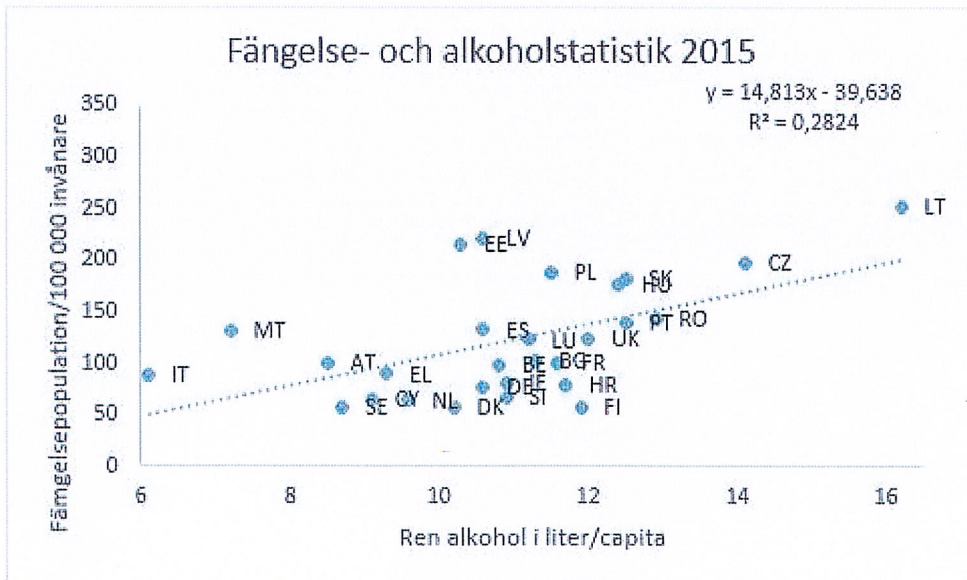
Resultat

Innan jag börjar med den statistiska analysen så har jag nedan i Figur 2 och 3 sammanställt data för 2008 och 2015 i två olika diagram för att visualisera sambandet mellan alkoholkonsumtion och storleken på fängelsepopulationerna i varje enskild EU-medlemsstat. Det verkar finnas ett samband i båda årtalen om vi ser till hur väl länderna passar in på den trendlinjen. Dock kan jag utläsa en något bättre inpassning på figur 3 för 2015. Det verkar även finnas ett par punkter (medlemsstater) som ligger utanför trendlinjen, det skall poängteras att exempelvis LV som står för Lettland har en beräknat högre fängelsepopulation än vad trendlinjen för alkohol visar jämfört med andra länder. Det kan ha flera olika anledningar men inget som bör skapa för stor oro, Lettland kan helt enkelt ha en större initial fängelsepopulation än de andra länderna. Det kan utgöras av hårdare straffskalor och längre vistelser i fängelse. Lettland har även fått bistånd för att bygga nya fängelser och framförallt få igång seriösa rehabiliteringsprogram för drogmissbruk, en trolig anledning till att fängelsepopulationerna är fortsatt höga på grund av den bristande reintegrationen i samhället (EEA Grants). Det kan även bero på att antalet livstidsdömda är fler än övriga Europa. En kvarleva av det forna sovjetiska styret (Idrissi, 2016). Även Estland (EE) gör en intressant vändning mellan 2008 och 2015. Det sker en betydlig minskning av intaget av alkohol per capita. Det kan även bero på ett flertal olika anledningar där en kan vara en annorlunda alkoholpolitik och en annan en bortstyrning från starksprit till andra alkoholhaltiga drycker som öl. Volymen kanske inte har ändrats men styrkan kan ha minskat NHID (Vathla, 2017). Det medför även att Estland trots sitt minskade alkoholintag fortfarande har en stor fängelsepopulation. Sambandet beror främst på att det finns en släpande effekt på fängelsepopulationernas storlek. Brott kommer med straffskalor och ibland kan det medföra långa straff om det gäller flergångsförbrytare eller allvarligare typer av brott. Det går även att utläsa en utfasning när sambandet inte längre följer trendlinjen. När alkoholkonsumtionen når en viss lägstanivå så är fängelsepopulationen ändå konstant. Det är inget konstigt och väldigt logiskt. Alkoholrelaterade brott är långt ifrån den enda anledningen till att individer hamnar i fängelse.

Figur 2.

Figur 3.

Tabell 1: Regressionsanalys av fängelsepopulation per 100 000 invånare. B-koefficienter. Blandad regressionsmodell (Mixed Method).

Variabler	Modell 1	p-värde	Modell2	p-värde	Modell 3	p-värde	Modell 4	p-värde	Modell 5	p-värde
Inom Land:										
Alkohol	0.358	0.753	-0.278	0.975	-0.084	0.941	-0.090	0.938	-0.058	0.960
Arbetslöshet	1.27	0.003**	0.754	0.007**	1.157	0.006**	1.158	0.006**	1.212	0.004**
Risk fattigdom							-0.005	0.966		
Mellan Land:										
Alcohol (medel)			6.585	0.287	14.948	0.017*	14.947	0.017*	14.757	0.014*
Arbetslöshet (Medel)			3.299	0.215						
BNP (medel)					-0.002	0.016*	-0.002	0.016*	-0.001	0.050*
GINI (medel)									4.911	0.054

* = sig 0.05; ** = 0.005

I Tabell 1. redovisas resultatet av fem olika förklaringsmodeller för statistiska samband mellan alkohol och storleken på olika europeiska fängelsepopulationer. I modell 1 testas effekten av förändringar i alkoholkonsumtion under kontroll av förändringar i arbetslösheten i ett lands population sett över tid. Alkoholkonsumtionen visar sig här vara icke signifikant med ett värde på 0.753 vilket alltså ligger långt utanför signifikansnivån $p < 0.05$. Arbetslöshet i ett land har däremot ett signifikant värde med 1.27 med en signifikans på 0.003**. Det betyder att ökar arbetslösheten med en procentenhet så resulterar det i en ökning med 1.27 fängelsekunder per 100 000 invånare i samma medlemsland.

Sambandet fick som vi ser ovan en stark signifikans och blir även intressant när vi tittar närmare på modell 2, där kan vi se hur sambandet påverkas när vi även lägger till en variabel för medelvärdet av alkoholkonsumtion för medlemsländerna för hela undersökningsperioden (medeltalet för alla år inom respektive land). I denna modell är förklaringskraften för arbetslöshet fortsatt stark och har en hög signifikans med värden på 0.754 och 0.007**. Generella alkoholvänor jämfört mellan olika länder om vi tittar på variabeln för medelvärde av alkohol per capita ger inget utslag på fängelsepopulationen. 1 liter ren alkohol per capita i denna modell står för en minskning med -0.278 fängelsekunder per 100 000 invånare men har ingen signifikans med värde på 0.975. För att göra det ännu lite tuffare för min interna variabel arbetslöshet så valde jag att direkt kontrollera för "kultur" genom att lägga in medelvärdet för arbetslöshet (Unemployment Mean) i Modell 2. Det resulterar inte i signifikans med värden på 3.299 och 0.215 vilket är bra då vi vill kontrollera att vår vanliga variabel klarar av att fortfarande erhålla signifikans. Modell 3 och Modell 4 redovisar jag samtidigt då de gett liknande resultat, med ett undantag att i Modell 4 har jag även kontrollerat för risk för fattigdom i medlemsländerna. Alkohol per capita inom land är fortsatt ej signifikant i båda modellerna med värden på 0.941 respektive 0.938. Arbetslöshet har fortsatt stark signifikans i båda modellerna med snarlika siffror

(1.157 och 1.158) med en signifikans på 0.006** på båda variablerna. Förklaringskraften har sjunkit något från Modell 2 men inte nämnvärt med tanke på de kontrollvariabler som lagts till i de senare modellerna.

Vi ser även liknande siffror för variablerna BNP per land (medel) och Alkohol per land (medel). BNP har en negativ effekt, vilket innebär att en större BNP per capita jämfört mellan länderna resulterar i en minskning på fängelsepopulationen. Värdet innebär att en ökning av BNP med en euro minskar fängelsepopulationen med motsvarande 0.002 interner per 100 000 invånare om vi jämför medelvärden mellan medlemsländerna. Resultatet är signifikant med värden på 0.016* i både Modell 3 samt 4. Alkohol per land (medel) får en hög effekt samt en god signifikans på 0.017* och effekten ligger på 14.948 och 14.947 för Modell 3 och 4. Det medför att medelvärdet av alkoholintag jämfört mellan länder under hela undersökningsperioden per capita har en hög effekt på antalet interner. Skiljer medelintaget mellan länder med en liter ren alkohol per capita resulterar det i en motsvarande ökning av fängelsepopulationen med ca 15 interner per 100 000 invånare och land. Risk för fattigdom blev i Modell 4 ej signifikant med ett värde på -0.005 för effekten och 0.966 i signifikans.

I den sista modellen (Modell 5) väljer jag även att kontrollera för GINI Utslaget blir som följande att variabeln för alkohol inom land är fortsatt ej signifikant. Variabeln för arbetslöshet får en ökad förklarings effekt från 1.158 i Modell 4 till 1.212 i Modell 5, även signifikansen har ökat från sig 0.006** till sig 0.004**. Vår variabel för Alkohol per land (medel) har en liknande trend där dock förklarings effekten minskar något från 14.947 till 14.757 men samtidigt så har signifikansen ökat från 0.017* till 0.014*. BNP per land (medel) har ett fortsatt negativt samband som minskat något till 0.001 men även signifikansen har minskat och blir knappt godkänt med ett värde på 0.050*. GINI-indexet verkar ha en antydning till effekt på fängelsepopulationens storlek med ett värde på 4.911 men däremot så klarar den inte signifikanstestet med ett värde på 0.054, vilket är nära gränsen men som sagt ej godkänt.

Slutsats och diskussion

I den slutliga modellen (se Modell nr 5 ovan) har ett antal intressanta resultat kommit fram av den statistiska analysen. Först och främst kan vi tolka de två första variablerna som mäts på ett annat sätt än de övriga i modellen. De två modellerna är alkohol samt arbetslöshet och de beskriver hur förändringar av dessa två variabler inom varje medlemsland skulle förändra fängelsepopulationens omfattning inom samma land. Det summeras som följande att variablerna Alkohol och Arbetslöshet är beskrivna som interna förändringar och interna effekter för varje medlemsland när det gäller förändringar i fängelsepopulationen land för land. I modellen fick vi fram att variabeln för alkohol var ej signifikant och därmed antar jag att ökning av alkoholintag i ett specifikt medlemsland under undersökningsperioden inte verkar ha någon belagd effekt på fängelsepopulationen. Resultatet ser jag inte som något överraskande trots temat på denna uppsats, då det kan antas att det existerar en tröghetsfaktor när det gäller alkohol, brott, straff och frigivning. Alltså menar jag att även om alkohol har en effekt på fängelsepopulationens storlek så tar det ett antal år innan det ens i teorin kan återspeglas på fängelsepopulationernas statistik. Antal lagföringar hade nog lämpligt fångat detta samband bättre och även möjligen kunnat ge ett signifikant utslag i analysen.

Fortsätter vi istället och kollar vidare på nästa variabel som är Arbetslöshet, får vi direkt ett intressant och även väldigt signifikant resultat med värde på 0.004**. En ökning av arbetslöshet med 1 % i ett medlemsland resulterade i denna modell med en ökning av ca 1.2 interner per 100 000 invånare i samma medlemsland. Resultatet ger stöd åt teorin för Social påfrestan, där individer upplever en social "press" att leva upp till samhällets förväntningar, det innebär att arbetslöshet kan skapa desperata individer som tar till desperata metoder för att överleva vilket även stämmer in bra på andra kriminologiska teorier som exempelvis RAT (Rationell valhandlingsteori).

Vid närmare titt på resterande variabler i Modell 5 kan jag först nämna att dessa variabler skiljer sig från de första två med att de beskriver betydelsen av kontextuella skillnader mellan länderna och hur detta påverkar utfallet på fängelsepopulationerna i medlemsländerna. Kort sagt innebär det att jag i modellen kontrollerar för hur variablerna Alkohol per land (Medel), BNP per land (Medel) och GINI per land (Medel) generellt sett påverkar och förklarar skillnader i fängelsepopulationerna mellan medlemsländerna.

GINI per land (Medel) fick ett icke signifikant resultat (sig 0.054) vilket i sig även det är intressant med tanke på att ojämställdhet mellan invånare kan tänkas påverka ekonomisk press på familjers huvudförsörjare i fall om arbetslöshet och då även påverka benägenhet att ta till drastiska åtgärder för överlevnad. Så verkar ej vara fallet här och jag tycker att detta kan vara ett intressant område för vidare forskning i framtiden. Å andra sidan inser jag att en större press på en familjs huvudförsörjare även kan bidra till en lägre benägenhet att begå brott och riskera ett katastrofalt fängelsestraff som helt tar bort försörjningsmöjligheter.

BNP per land (Medel) fick också ett signifikant resultat (sig 0.05*) med en förklarings effekt som lyder följande: länder med högre BNP, ca 1 000 euro per capita minskar antalet interner med 1 st per 100 000 invånare. Inte en överväldigande siffra enligt mig och jag tolkar det som att det krävs en betydande skillnad i BNP för att fördelar skall träda fram på fängelsepopulationernas

omfattning. En del av sambandet beror troligtvis på att BNP från första början är ett ganska inkomplett verktyg för att mäta välbefinnande. BNP ger oss bara en generell rikedom per land och invånare, dock säger den ingenting om fördelningen av rikedomar mellan invånarna. Det kan helt enkelt handla om att en väldigt liten del av befolkning i ett land är väldigt rika samtidigt som en betydande stor del är väldigt fattiga ändå. De får alltså inte ta del av många av de fördelar som finns med tryggad inkomst och trygga liv som kan tänkas vara skyddsfaktorer mot kriminellt beteende. För att sammanfatta: Landet kan vara rikt men antalet individer som lever på gränsen och kan tänkas ta till kriminalitet för att klara sig i samhället kan ändå var betydande.

Nu har vi kommit till den sista och väldigt intressanta variabeln Alkohol per land (Medel). Förklaringseffekten är både stor och signifikant, tittar vi närmare ser vi följande samband: ökar alkoholen i medeltal med 1 liter ren sprit per capita så ökar fängelsepopulationen med motsvarande ca 14,8 interner per 100 000 invånare i medlemsländerna. Signifikansen ligger på 0,014* vilket klarar konfidensintervallet på 0.05* med god marginal. Sambandet är intressant och det kan innebära att generella alkoholvanor eller alkoholmodeller som jag tidigare kallat det påverkar fängelsepopulationernas storlek. Det hela kan sammanfattas som att ett medlemslands generella relation till alkohol enligt modellen kan förklara skillnaderna i storlek mellan medlemsländernas fängelsepopulationer. Sambandet kan ge stöd åt min hypotes om den så kallade exponeringseffekten av alkohol. Mer alkohol per capita bör rimligen även höja antalet exponeringar för alkohol samt antalet möten mellan alkoholpåverkade individer ute i samhället. Jag kan däremot inte säga att detta är ett klarlagt samband och jag tänker exempelvis på att detta samband kan vara en argumentation av slaget hönan eller ägget. Är alkoholen möjligen enbart en indikator på ett samhälles acceptans för alkohol, eller samtidigt en indikation på hur resterande samhälle ser exempelvis på andra droger eller olika former av kriminellt beteende? Är det en korrekt analys så innebär det att alkohol i sig enbart skulle vara en indikator på andra samband som knyter an till storleken på de europeiska medlemsländernas fängelsepopulationer.

Hade jag haft tillgång till mer resurser, tid, data osv så hade jag gärna studerat sambandet vidare samt mer ingående. Utrymme för förbättring kan vara att lägga till fler datapunkter (antalet årtal som undersöks), fler länder i form av länder utanför EU vilka hade kanske kunnat vara ESS länder som till viss del även gör samma statistiska undersökningar, samt lagt till variabler för exempelvis alkoholrelaterade domar, alkoholvanemodell etc. Samtidigt ser jag att min forskning adderar till den redan existerande forskningen om de gamla "stereotyperna" för alkoholkonsumtion och kan hjälpa till att förstå deras historiska kontext samt hur den till viss del kan bortses ifrån i dagens läge. Konsumtionsvanor är ett annat område som jag ser som möjlig utveckling av och inte minst en möjlighet att tala om nyare hypoteser som stödjer exponeringskonceptet.

Litteraturlista

Andrews, D., Feit, M., & Everett, K. (2011). Substance Abuse Treatment in United States Prisons: A Social Work Perspective. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 21(7), 744-751.

Anglin, M., Brown, B., Dembo, R., & Leukefeld, C. (2009). Criminality and Addiction: Selected Issues for Future Policies, Practice, & Research. *Journal of Drug Issues*, 39(1), 89-99.

Bowes, N., McMurrin, M., Williams, B., David, S., & Zammit, I. (2012). Treating Alcohol-Related Violence. *Criminal Justice and Behavior*, 39(3), 333-344.

Caulkins, J., & Kleiman, M. (2011). Drugs and Crime. *The Oxford Handbook of Crime and Criminal Justice*, The Oxford Handbook of Crime and Criminal Justice.

Cornish, D., & Clarke, R. (1987). UNDERSTANDING CRIME DISPLACEMENT: AN APPLICATION OF RATIONAL CHOICE THEORY. *Criminology*, 25(4), 933-948

Costanza, S., Bankston, W., & Shihadeh, E. (2001). ALCOHOL AVAILABILITY AND VIOLENT CRIME RATES: A SPATIAL ANALYSIS. *Journal of Crime and Justice*, 24(1), 71-83.

Dull, R., & Giacomassi, D. (1987). The impact of local alcohol ordinances on official crime rates: The case of Tennessee. *Justice Quarterly*, 4(2), 311-323.

Pernanen, Kai. (1997). Uses of "disinhibition" in the explanation of intoxicated behavior. *Contemporary Drug Problems*, 24(4), 703-729.

Duke, K. (2005). Déjà vu? Opportunities and obstacles in developing alcohol policy in English prisons. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 12(5), 417-430.

Fazel, S., Bains, P., & Doll, H. (2006). Substance abuse and dependence in prisoners: A systematic review. *Addiction*, 101(2), 181-191.

Featherstone, R., & Deflem, M. (2003). Anomie and Strain: Context and Consequences of Merton's Two Theories. *Sociological Inquiry*, 73(4), 471-489.

Field, Andy. *Discovering Statistics Using SPSS : (and Sex and Drugs and Rock 'n' Roll)*. 3rd ed. Los Angeles ; London: SAGE, 2009. Print. ISM (London, England).

Flatley, J., Kershaw, C., Smith, K., Chaplin, R., & Moon, D. (2010). Crime in England and Wales 2009/10 (Home Office Statistical Bulletin 12/10). London, UK: Home Office.

Gavens, Holmes, Buykx, De Vocht, Egan, Grace, . . . Brennan. (2017). Processes of local alcohol policy-making in England: Does the theory of policy transfer provide useful insights into public health decision-making? *Health and Place*, 57, 358-364.

Giancola, P., & Corman, M. (2007). Alcohol and Aggression. *Psychological Science*, 18(7), 649-655.

Gilson, K., Bryant, C., & Judd, F. (2014). The hidden harms of using alcohol for pain relief in older adults. 26(11), 1929–1930.

Gordon, Rebecca, & Peter Anderson. (2011) "Science and Alcohol Policy: A Case Study of the EU Strategy on Alcohol." *Addiction*, 106 (3), 55-66.

Gottfredson, M., & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford, Calif.: Stanford University Press.

Grigg, David. (2004). "Wine, Spirits and Beer: World Patterns of Consumption". *Geography*. 89 (2): 99–110.

Guibernau, M. (2011). The birth of a united Europe: On why the EU has generated a 'non-emotional' identity. *Nations and Nationalism*, 17(2), 302-315.

Heinz, Kluge, Schouler-Ocak, & Beck. (2016). Alcohol and aggression. *European Psychiatry*, 33, S21.

Hox, J. J. (2002). *Multilevel Analysis : Techniques and Applications*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum, Print.

Huckle, Taisia, Morojele, Neo, Casswell, Sally, Williams, Petal Petersen, Chaiyasong, Surasak, Gordon, Ross, Gray-Phillip, Gaile, Viet Cuong, Pham, MacKintosh, Anne-Marie, Halliday, Sharon, Railton, Renee, Randerson, Steve, and Parry, Charles D. H. "The Alcohol Environment Protocol: A New Tool for Alcohol Policy." *Drug and Alcohol Review* 37.S2 (2018)

Idrissi, J, A. (2016). THE SOVIET LEGACY: CRIME AND PUNISHMENT IN LATVIA. *Plymouth Law and Criminal Justice Review* 1

Khemiri, L., Guterstam, J., Franck, J., & Jayaram-Lindstrom, N. (2012). Alcohol dependence associated with increased utilitarian moral judgment: A case control study. *Plos One*, 7(6), E39882.

Lenke, L., Hofer, H., & Stockholms universitet. Kriminologiska institutionen. (2009). *Leif Lenke in memoriam: Valda skrifter*. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Lindqvist, P. (1986). Criminal homicide in Northern Sweden 1970–1981: Alcohol intoxication, alcohol abuse and mental disease. *International Journal of Law and Psychiatry*, 8(1), 19-37.

Monahan, J., & Lannutti, P. (2000). Alcohol as social lubricant- Alcohol myopia theory, social self-esteem, and social interaction. *Human Communication Research*, 26(2), 175-202.

Narkauskaite, L., & Juozulynas, A. (2005). Substance abuse and health care in Lithuanian prisons. *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift*, 22(2), 157-60.

Nelson, Jon, and P. McNall. (2017) What Happens to Drinking When Alcohol Policy Changes? A Review of Five Natural Experiments for Alcohol Taxes, Prices, and Availability. *The European Journal of Health Economics* 18.4: 417-34. Web.

Norström, T., & Pape, H. (2010). Alcohol, suppressed anger and violence. *Addiction* (Abingdon, England), 105(9), 1580–6.

Olseryd, J. (2015). Alkohol- och drogpåverkan vid misshandel, hot, personrån och sexualbrott. Stockholm: BRÅ

Pridemore, W. (2010). Alcohol and violence. In F. T. Cullen & P. Wilcox (Eds.), *Encyclopedia of criminological theory* (pp. 32-36). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Ltd.

Robles, N., Matrai, S., Carral, V., Colom, J., & Gual, A. (2013). The International Diffusion Of European Alcohol Research / Mednarodna Razprsenost Evropskih Raziskav O Alkoholu. *Zdravstveno Varstvo*, 52(1), N/a.

Room, R. (2011). Building a pan-European alcohol policy research competence. *Addiction*, 106(1), V-Vi.

Toomey, T., Erickson, D., Carlin, B., Lenk, K., Quick, H., Jones, A., & Harwood, E. (2012). The Association Between Density of Alcohol Establishments and Violent Crime Within Urban Neighborhoods. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 36(8), 1468-1473.

Tryggvesson, K. (2013). Mot ett kontinentalt dryckesmönster, eller inte? Förändringar i svenskarnas alkoholkonsumtion mellan 1996 och 2005. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 30(4), 249-266.

Wikström, P. (2011). *Situational action theory*. Kap. 6, I Mazerolle, P. (2015). *Developmental and Life-course Criminological Theories*. London: Routledge

Wilkinson, R. and Pickett, K. (2011). *Spirit level*. London: Penguin Books Ltd.

Hirtenlehner, Helmut, Reinecke, Jost, & Serrano-Maíllo, Alfonso. (2018). Crime contemplation and self-control: A test of Situational Action Theory's hypothesis about their interaction in crime causation. *European Journal of Criminology*, 15(1), 93-110.

Ödegård, E. (2008). Drug and alcohol problems among inmates in Norwegian prisons. *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift*, 25(3), 169-85.

Elektronisk referenslista

EEA grants:

<https://eeagrants.org/News/2016/A-new-shift-in-the-Latvian-prison-system#story>

Hämtad: 2018-05-16 kl 10:00

TouristMaker:

<https://www.touristmaker.com/blog/from-which-countries-come-the-most-popular-types-of-alcohol/> Hämtad 2018-05-04, kl: 13:00

Vahtla, A. (2017) "NIHD: Estonia's alcohol consumption per adult continues to drop in 2016" *ERR NEWS*. Tillgänglig: <https://news.err.ee/640003/nihd-estonia-s-alcohol-consumption-per-adult-continues-to-drop-in-2016>

Hämtad: 2018-11-03

EUROSTAT Sources

Eurostat Alkoholkonsumtion 15 + EU:

https://ec.europa.eu/health/alcohol/indicators_en

Hämtad: 2018-02-01

Eurostat Arbetslöshet:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tipsun20&plugin=1>

Hämtad: 2018-02-01

Eurostat BNP per capita:

http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=sdg_08_10&language=en

Hämtad: 2018-02-01

Eurostat Risk för fattigdom:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tesov016&language=en>

Hämtad: 2018-02-01

Eurostat Gini index:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12

Hämtad: 2018-10-18

Alcohol market, consumption and harms in Estonia. Yearbook 2017

Estland: Alkoholrapport

https://intra.tai.ee/images/prints/documents/150883402934_Alkoholi_turg_aastaraamat2017i.pdf

Hämtad: 2018-08-27